

Η ΝΟΣΟΣ ΑΒΟΥΛΙΑ

ΣΤΗ ΡΩΜΕΪΚΗ ΛΕΓΕΩΝΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΣΥΝΗΣ

(Συγέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον φύλλον).

Τὸ ἐπιχείρημα, ἢ ἡ ιδέα, ἥτις ἐπανκλαμβάνεται μετ' ὀλίγας σελίδας εἰς τὴν αὐτὴν μελέτην, ὑπενθυμίζει κάπως, ὅπως εἶπε κάποιος, τὸν σαστισμένον ἐπισκέπτην τὸν ἐπανερχόμενον μετ' ὀλίγα λεπτά διὰ νὰ ζητήσῃ τὰ γάντια τοῦ τὰ ὅποια ἐλησμόνησεν ἀπερχόμενος. Καὶ ὅμως ὑπάρχουν περιστάσεις κατὰ τὰς ὁποίας τὸ ἀνκμύσημα ἐνδείκνυται : Δὲν θὰ ἐπαναλάβω ποτὲ ὅσο πρό-
πει, ἔλεγεν ὁ Ρουσσώ, ὅτι ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ προέροχεται ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ λόγια, διότι δυστυχῶς παρέχομεν πολλὴν ἀξίαν εἰς τὰς λέξεις καὶ κακορθώνομε μὲ τὴν πεπαικκυμένην ἐκπαίδευσίν μας νὰ δημιουργοῦμε φλυαροὺς.

Ἄλλ' ὅπου ἐννοιωσάν οἱ Μεγάλοι τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπανκλήψεως ὁ ἐλάχιστος μιμούμενος μπορεῖ νὰ λήρ καὶ νὰ μυριολήρ τῇ μεγάλῃ τοῦ ἀλήθεια : Πραγματολογικὴν διδασκαλίαν, ἢ ὅποια μόνη δυνατῶνται, τρέφει καὶ ἀνατρέφει τὰς ἐνεργητικὰς δυνάμεις τοῦ ἐργαζομένου, ἐφόσον διδάσκειται ἡ Νεκρὴ ἀντὶ τῆς Μητρικῆς, δὲν θ' ἀποκτήσῃ.

Δηλονότι.

Καὶ ὁπόταν οἱ Ἐπιθεωρηταὶ Δάσκαλοι θὰ διακρίνονται ὅτι στὰ Ρωμέικα σχολεῖα ἐφαρμόζουσι τὴν μέθοδον τοῦ Froebel, τοῦ Pestalozzi, ἢ τοῦ Owen, πρέπει νὰ εἴμεθα βέβηκοι, ὅτι οὐσιαστικῶς δὲν διδάσκουν παρὰ μόνον λέξεις καὶ ὅτι τὰ παιδιὰ μας θὰ μαθαίνουν πάντοτε λόγια καὶ κανόνες, ἐφόσον δὲν παραδεχόμεθα ὡς γλῶσσα μας τὴ γλῶσσα τοῦ μιλοῦμε καὶ μαθαίνει τὸ παιδί ἀπὸ τὸν πατέρα του, τὴ μάνα του καὶ τὴν παραμάνα του.

Διότι ὅταν μιλήσῃσι στὸ Σχολεῖον διὰ τὴν χρησιμότητα καὶ τὰς ιδιότητας τοῦ ἄρτου, τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τῆς σελήνης, τὸ παιδί τὸ ὅποιον εἶδε, ξέρει καὶ ἔμαθε τὸ ψωμί, τὸ μάτι, τὸ φεγγάρι, δὲν εἶνε δύσκολο νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι δὲν θ' ἀποπειραθῇ νὰ σχετίσῃ τὸ ψωμί μὲ τὸν ἄρτον, τὸ μάτι μὲ τὸν ὀφθαλμόν κλπ. ἀλλ' ὅτι θὰ προτιμήσῃ νὰ συγκαταστήσῃ εἰς τὸ μυκλάκι του τὰς νέας λέξεις εἰς τὰς ὁποίας ὡς εἰς ἀγνώστους καὶ μυστηριώδεις ἐντότητας θ' ἀποδώσῃ τὰς ιδιότητας περὶ τῶν ὁποίων τοῦ μίλητε ὁ Δάσκαλος.

Συνέβη δὲ ἀκριβῶς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν γνωστός μου καθηγητὴς νὰ ἐρωτήσῃ μαθητὴν, καθ' ὃν χρόνον ἐξηγοῦσαι ὁ δάσκαλος εἴτε ἡ ρητὴν εἶνε ὁ χυμὸς τῆς πεύκης, ἢ εἶδε πεύκην ; καὶ νὰ λάβῃ εἰς ἀπάντησιν ἕνα «ποτέ», ἐν ᾧ ἀπὸ τῆ

παράθυρο ἐφαίνοντο στήν αὐλή τοῦ Σχολείου δύο καταπράσινα καὶ θεώρῳτα πεῦκα.

Καὶ θὰ ἤρκει φαντάζομαι διὰ κάθε λογικὸν τὸ μικρὸ αὐτὸ παράδειγμα ὅπως πεισθῇ, ὅτι ματαίᾳ θ' ἀποβῇ κάθε ἀπόπειρα διδασκαλίας ὀρθῆς, ἐπιστημονικῆς, πραγματολογικῆς, φυσικῆς, **ἐφόσον σφιχτοδένουμε τὸν ζωντανὸ μὲ τὸν πεθαμένο.** Διότι ὑπὸ παρομοίας συνθήκας ὁ πεθαμένος ἀρπάζει τὸν ζωντανὸ καὶ τὸν σέρνει στὸ μνήμα... Καὶ ὡς μνήμα δυστυχῶς χρησιμεύει τὸ τρυφερὸ μυαλάκι τῶν παιδιῶν Σας, ὦ Ρωμηοί !!

Μὰ δὲν ἀκούτε ; λοιπὸν **Ω ΑΠΑΙΣΙΟΙ** πῶς τὰ μεγάλα πνεύματα ὅλων τῶν ἐποχῶν σᾶς φωνάζουν: *Μὴ εἰχνετε τὸ παιδί στὸν λαβύρινθο τῶν λέξεων προτοῦ σχηματισθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ τὸ πνεῦμα του μὲ τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων.*

Τὸ ξέρουμε ὅλοι, τὸ ἐμάθαμε, τὸ ἐνόησαμε, τὸ εἶδαμε στὰ παθήματα τῶν Ἑλληνικουρίζοντων ἀγραμμάτων, ὅτι μεγαλῆτερο ἐμπόδιο διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ πραγματικοῦ κόσμου δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὴν γνῶσιν λέξεων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀντιστοιχοῦν, διὰ τὸ ὑποκείμενον ποῦ τὰς μεταχειρίζεται, εἰς τελείως καθωρισμένας ιδέας ἢ πράγματα. Ἐν τούτοις αὐτὸ παθαίνουν ὅλα τὰ Ρωμηόπουλα καὶ οἱ Ρωμηοὶ ἀκόμα. Μαθαίνουν, τουτέστι, λέξεις ἢ καὶ φράσεις εἰς τὰς ὁποίας ὄχι μόνον δὲν ἀνταποκρίνονται πράγματα, ἢ σαφεῖς καταστάσεις ψυχικαὶ γνωσταὶ εἰς αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων, ἀλλ' οὐδὲ δύνανται οἱ διδάσκοντες νὰ ὑποβάλουν τὰς ἀντιστοίχους ιδέας ἢ εἰκόνας, *διότι καὶ αὐτοὶ δὲν τὰς ἐννοίωσαν.*

Καὶ θὰ ἡδύνατο νὰ συμπεράνῃ ὁ Σατυρικός : Ὅτι εἰς τὸν τόπον ὅπου τὰ ἐκ τῆς αὐθυπαρξίας τοῦ συναλλάγματος δεινὰ δεσμεύουν τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τοῦ Κράτους, τὰ ἐκ τῆς αὐθυπαρξίας τῆς λέξεως κακὰ, ἐπνίξαν, ἐδούλιαξαν, ἐχαντάκωσαν τὴν πνευματικὴν πρόοδον τῶν κατοίκων.

Διότι εἶνε εὐεργετικὴ ἡ χρῆσις ὅπως καὶ τῆς λέξεως τοῦ Συναλλάγματος, ἐφόσον ἀντιπροσωπεύει πραγματικὴν ἀξίαν, ἡ αὐθυπαρξία του ὅμως, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ τῆς λέξεως ἡ ὁποία δὲν ἀντιπροσωπεύει πρᾶγμα ἢ ιδέα, ἐπιφέρει τὰ γνωστὰ εἰς τοὺς οἰκονομολόγους ἀποτελέσματα.

Δὲν γνωρίζω ἐὰν ποτὲ ὁ Ψυχολόγος θὰ κατορθώσῃ νὰ φανερώσῃ χεροπιαστὰ κατὰ πόσον εἶνε ἐπιβλαβὴς ὁ καταμερισμὸς τῆς προσοχῆς πρὸς συγκράτησιν ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς ἐντυπώσεως καὶ τοῦ συμβόλου τῆς, τῆς μνητρικῆς λέξεως δηλαδή, καὶ τοῦ σχηματισμοῦ διὰ τῆς παρουσίας ταύτης τῆς ιδέας, καὶ ἀφ' ἐτέρου τοῦ σχηματισμοῦ τῆς αὐτῆς ιδέας ἢ παραπλησίως διὰ τῆς ἐπιβολῆς νέου συμβόλου τῆς μνητρικῆς λέξεως.

Οὔτε γνωρίζω κατὰ πόσον θὰ ἡδύνατο ν' ἀπαδείξῃ, ὅτι φυσικὰ θὰ ἐπακολου-

θήση σύγχυσις καὶ ἀδυσία μερῶν τῆς ἐντυπώσεως καὶ τῆς ἰδέας πρὸς συγκράτησιν τῆς νέας Λέξεως. Ὡς ἐκ τῆς φύσεως μάλιστα τῆς ἐπιστημονικῆς ψυχολογίας καὶ τοῦ εἶδους τῶν μέσων τὰ ὅποια δικθεῖται νομίζω ὅτι δύσκολο θὰ εἶνε νὰ ἐκχυδίσθουν ἐπ' ἀπειρον καὶ ψυχολογικὰ ἐνδείξεις καὶ περὶληφθεῖς.

Διὰ τοῦτο φρονῶ ὅτι ὁ ἐνθυμούμενος, ὅτι ὁ Ἄνθρωπος πρῶτον εἶδε τὸ πρᾶγμα ἢ ἐννοίωσεν ψυχικὴν κατὰστασιν καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν ὡς σύμβολον λέξιν, ἥτις τοῦ ἐχρησίμευε νὰ ὑπενθυμιζῇ τὸ ὠρισμένο πρᾶγμα ἢ τὴν κατὰστασιν, ὀφείλει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι *dér être φυσικό τ' ἀναγκασθῇ τὸ παιδί νὰ μάθῃ λέξιν*, τὴν ὁποίαν μάλιστα δὲν θὰ μεταχειρισθῇ περὶ τὸ σχολεῖν, *εἰς ἀντικατάστασιν τῆς μητρικῆς*, ποῦ διὰ τῆς μιμητικῆς ἔμαθε, *προτοῦ ἀκόμα καλὰ καλὰ ξεκαθαρίσῃ μέσα του τὸ ἀνταποκρινόμενον εἰς αὐτὴν πρᾶγμα.*

Καὶ τότε θὰ ἐννοήσῃ ἐπὶ πλέον, ὅτι ἐὰν ἐπιβληθῇ στὸ παιδί ἡ ἐκμάθησις ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὅρου νέας λέξεως, τὸ σύμβολον αὐτὸ θὰ περυσισθῇ ὡς ὀντότης ξένη πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὸ μυκλάκι θὰ χάσῃ τὰ πασχάλια του ξεχνώντας αἰσθήματα, πρᾶγματα, ἐντυπώσεις, ἰδέας.

Γι' αὐτὸ μοῦ ἐπιφαινόνται ἀκόμα στὸν ὕπνο μου, σὲν τυρκινικὰς ὕπνοφκντασις, εἰκόνες ἐκ τοῦ μαθητικοῦ μου βίου, ὁ Δάσκαλος μὲ μιὰ «ἐφήνη» στὸ στόμα, τῇ Γραμματικῇ στὸ ἀριστερὸ χεῖρ καὶ τὸν χάρακα στὸ δεξιόν, διὰ νὰ ἐπικαλύδῃ καδδελιστικὸς κανὼνας καὶ λόγια: «Ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῶν πρωτοκλίτων κτλ.»

Τὰ τοιαῦτα βάσανα τῶν παιδιῶν, τὰ ὅποια κατεδίασαν, ὅπως εἶπαμε, τὰ νεώτερα ἐκπαιδευτικὰ συστήματα διὰ ν' ἀναπτύξουν τὰς ἐνεργητικὰς δυνάμεις τοῦ ἐγκεφάλου, εἰς ἡμᾶς (στὴ Ρωμηοσύνη) θὰ εἶνε ἀναπόφευκτα ἐπακόλουθα τῆς ἐπιβλητικῆς διδασκαλίας τῆς Μούρας καθπευούσης.

Διότι παντοῦ μὲν ἄλλοῦ μπορεῖ νὰ ἐπακολουθήσῃ—ὅπως γίνεται στὸν Πολιτισμένο Κόσμο—ἡ διδασκαλὴ τῆς Γραμματικῆς τὴν ἐκμάθησιν διὰ ζώσης τῆς Γλώσσης, ἀλλὰ στὴ Ρωμέικῃ ἡ ἐκμάθησις τῆς Ὀμιλουμένης εἶνε μίαν ἐπὶ πλέον δυσκολίαν καὶ ἀφορμὴ πληρεστέρου τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἐγκεφαλικοῦ κυκεῶνος, ἀφοῦ ὁ μαθητὴς εἶνε ὑποχρεωμένος ν' ἀνακτέψῃ τυπικὸ καὶ λεκτικὸ ξένο μ' ἐκεῖνο ποῦ ἔμαθε στὸ σπῆτι του.

Διὰ τοὺς αἰσιοδόξους, τοὺς θέλοντας νὰ ἐλπίζουν ὅτι οἱ Δάσκαλοι θὰ ἠδύναντο νὰ μᾶς μάθουν τὴ Γλῶσσαν τοὺς ἀφοῦ πρῶτα ἐκαθάρισαν τὰ μυκλά τῶν παιδιῶν ἀπὸ τὰς γνώσεις καὶ τὰς λέξεις ποῦ ἀπέκτησαν στὰ σπῆτια τους προτοῦ τὰ περκαλύδουν, προσθέτω ὅτι καὶ ἂν ὁ Rabelais δὲν εἶχε κρατήσῃ μυστικὴν τὴ συνταγὴν τοῦ καθαρτικοῦ, τὸ ὅποιον ἔδωκεν ὁ νέος παιδαγωγὸς στὸν Γαργαντούα διὰ νὰ καθαρισθῇ *canonicquement avec élébore de Anticyre* ἀπὸ κάθε διεστραμμένη καὶ διεφθαρμένη συνήθειαν τοῦ μυκλοῦ, καὶ πάλιν τοῦ κάκου θὰ πῆγαινε τὸ καθάρσιο. Διότι καὶ τότε οἱ Δάσκαλοι, ὡς ἀδυνκτοῦντες νὰ ὁμιλήσουν τὴ Γλῶσσαν τῆς Γραμματικῆς των, θὰ ἤρχιζαν τὴ διδασκαλίαν ἀπὸ τῆς

Γραμματικῆς, τῆς ὁποίας μάλιστα τοὺς κανόνες θὰ ἐξηγοῦσαν μετὰ τοὺς ἀφορεσμένους τύπους καὶ λέξεις τῆς Μητρικῆς. Ὀμιλουμένης.

Κ' ἔτσι τὰ *Ρωμῆόπουλα* εἶνε καταδικασμένα νὰ μὴν ἀναπτύξουν τὴν Προσοχή τους καὶ τὸ Παρατηρητικὸ τους, ἀλλὰ μέσ' ἀπ' αὐτὸν τὸν μῦλο ποῦ ἀλέθονται λέξεις καὶ τύποι καὶ κανόνες, εἶνε ὑποχρεωμένα νὰ ξεφύγουν μετὰ φορτωμένα τῇ μνήμῃ μετὰ ὅσα στοιχεῖα γνώσεων περιεῖχον τὰ βιβλία τους τὰς ὁποίας γνώσεις θὰ προσπαθῇσιν νὰ ξεχάσουν τὸ ταχύτερον ἢ θὰ τὰς ἐπαναλάβουν ὅταν πρέπει καὶ ὅταν δὲν πρέπει.

Καὶ θὰ συνεπέρανα : Ἐφόσον δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι εἶνε καιρὸς πλέον νὰ διαβάσουμε τὴ Γλῶσσαν μας οἱ Δάσκαλοι ποῦ θὰ μᾶς μαθαίνουν τὰ εἰς μι ρήματα μποροῦν μὲν νὰ λένε πῶς ἀκολουθοῦν τὴν μέθοδον τοῦ Pestalozzi, πράγματι δὲν θὰ δικαιολογοῦν μετὰ τὸ παραπάνω παρὰ τὴν φράσιν του «Ἐξ ὅλων τῶν τυραννίσκων οἱ χειρότεροι εἶνε οἱ Δάσκαλοι :» Ἐφόσον στὸ Σχολιὸν θὰ λητρεύεται ἡ Μοῦμια, τὸ Σχολιὸν θὰ ὑπενθυμίζῃ τὴν Κόλασιν, στὸν τόπον ὅπου τὸ «Σχολεῖον» ἐσήμαινε τόπον ἀναψυχῆς καὶ ἀνέσεως : Κ' ἐφόσον οἱ Ρωμηοὶ ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ ποτιζοῦνται μετὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σχολαστικισμοῦ, τὰς ὁποίας μετὰ ταῦτα εἶνε φυσικὸ νὰ θεωροῦν καθήκον τους νὰ τὰς ὑπερασπίζονται, ἴσως μισοκαταλάβουν μὲν τί θὰ πῇ «Ὅτι ἡ σωστὴ ἐκπαίδευσις πολλαπλασιάζει τὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ προκαλοῦσα τὴν προσοχὴν του καὶ τὰς αἰσθήσεις του ἐπὶ ὅλων τῶν πέριξ-Locke», ἀλλὰ θὰ προτιμήσιν ὅπωςδήποτε ἡ ἐκπαίδευσις νὰ βγάλῃ τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τοῦ τ' ἀνοιγῇ, ἀρκεῖ μόνον νὰ μάθῃ νὰ τὰ λέῃ «ὀφθαλμοῦς».

Δηλαδή, μετὰ λόγια καθαρότερα.

Ἐφόσον φρονοῦν οἱ Ρωμηοὶ ὅτι ἡ Καθαρεύουσα ἀποτελεῖ τρανοτέραν καὶ στενοτέραν ἀπόδειξιν τῆς συγγενείας τῆς Γλώσσης μας μετὰ τὴν Ἀρχαίαν θὰ προτιμοῦν νὰ πάθουν (ὅπως ἔπαθαν) ὅλοι ἀπὸ τὴν νόσον Ἀβουλίαν καὶ νὰ καταντήσουν ἡλίθιοι Λογιώτατοι τοὺς ἀρκεῖ νὰ κρατοῦν τὸ φανταστικὸ δοκουμένον καὶ τὴν πατένταν τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς.

Honesta oratio est.

Ὁμολογῶ κ' ἐγὼ ὅτι τὸ πρόσχημα θὰ ἦτο τιμητικόν, ἐὰν ἡ σχολαστικὴ ἐπιμονὴ δὲν ἀπεδεικνύετο ἄτοπος μετὰ τὴν πρόοδον τῶν νεωτέρων ἐπιστημῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπέδειξαν τὴν στενοτάτην συγγένειαν τῆς Ἀρχαίας μετὰ τὴ γλῶσσαν μας ὅπως ἔχει σήμερον, καὶ αἱ ὁποῖαι ἐφάνέρωσαν συγχρόνως ὁποίας ζωτικὰς δυνάμεις κατὰστρέφει ἡ ἄτοπος ἐπιμονὴ τῶν Δασκάλων.

Καὶ θὰ ἦτο τὸ πρόσχημα σεβαστὸν ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ προεδρεύσῃ ἡ Ἑλλὰς εἰς παγκόσμιον συνέδριον λόγῳ ἀρχαιότητος μορφῆς καὶ τυπικοῦ τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος πρόκειται νὰ ζήσῃ τὸ Κράτος καὶ πρὸς τοῦτο εἶνε ἀνάγκη νὰ δεχθῇ τὴ Γλῶσσαν τοῦ ὁποῖα εἶνε σήμερον.

"Ἦρχισα τὴν μελέτην μου μὲ περικοπή τοῦ Λουκιανοῦ διὰ τῆς ὁποίας παραγγέλει μὲ συντομία καὶ μὲ σαφήνεια, ὅτι ἔργον ἀληθινοῦ συμβούλου εἶνε τὸ νὰ ἐκθέσῃ πῶς τὰ παρόντα θὰ βελτιωθοῦν.

Καὶ διὰ νὰ εἶμαι συνεπὴς πρὸς τὴν παραγγελίαν, θὰ ἔλεγα.

Θὰ πᾶμε πρὸς τὰ ἐμπρὸς μιμούμενοι ὅχι τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀρχαίων, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνατροφῆς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ἐσέβοντο τὴν ἀπλὴ καὶ ἀπεριττο Λογικὴν ἣτις τοὺς ἐσυνήθιζεν ἐνωρίτατα νὰ ἔχουν ιδέας σαφεῖς καὶ καθαρὰς καὶ νὰ κρίνουν ὀρθὰ τὰς συνήθεις περιστάσεις τῆς ζωῆς.

Καὶ θὰ ἔλεγα ἐπὶ πλέον ὅτι πρέπει νὰ νοιώσουμε πῶς ἐπ' ἀρκετὸν καιρὸν ἐπροτιμήσαμε τὰ στολίδια ἀπὸ τὸ ὠφέλιμον ἔργον καὶ ὅτι εἶνε καιρὸς νὰ σεβασθοῦμε τὸ χρήσιμο παραιτούμενοι ἀπὸ τὰ περιττά.

Καὶ θὰ ἐπρόσθετα ὅτι δὲν δικαιούται τὸ Κράτος νὰ πάθῃ Σχολαστικομανία, οὔτε νὰ ἐξακολουθήσῃ δηλητηριαζόμενον πνευματικῶς διότι φαντάζονται καμπόσοι ὅτι οἱ ὑπόδουλοι Κασίγνητοι θεωροῦν τὴ Νεκρὴ ὡς τὸν ἄλλον στύλον τοῦ Ἐθνισμοῦ.

Δίκαιον εἶνε ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὸ Ἐλεύθερον Κράτος νὰ διευθύνῃ τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν τοῦ Ἔθνους ὅπως αὐτὸ τὴ νοιώθῃ καὶ ξέρει.

Ἄλλ' ἔρχεται τὸ ἐρώτημα: Πῶς θὰ τὰ νοιώσῃ καὶ πότε θὰ τὰ μάθῃ τὸ Κράτος τὰ χρήσιμα, τὰ ζωτικά, τὰ ἀπαραίτητα, τ' ἀπολύτως συμφέροντα;

Ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Ἀδείμαντον, ἐρωτῶντα καὶ ποίους μύθους θ' ἀπαγγέλλουν εἰς τὴν Πολιτείαν; ἀπήντησεν α' Ὁ Ἀδείμαντε, οὐκ ἐσμέν ποιηταὶ ἐγὼ τε καὶ σὺ ἐν τῷ παρόντι ἀλλ' οἰκισταὶ πόλεως. Οἰκισταῖς δὲ τοὺς μὲν τύπους προσήκει εἰδέναι ἐν οἷς δεῖ μυθολογεῖν τοὺς ποιητάς, παρ' οὓς ἐάν ποιῶσιν οὐκ ἐπιτρέπτεον, οὐ μὴν αὐτοῖς γε ποιητέον μύθους.

Οἱ ἀρμόδιοι, τουτέστι, ἅς βροῦν τὸν τρόπο καὶ τὰ μέσα νὰ ὑπερνικήσουν τὰ ἐμπόδια, νὰ ὑταματήσουν τὸ κακὸ καὶ νὰ φέρουν τὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν πρόοδον.

Ἐγὼ ἐπροσπάθησα νὰ ὑποδείξω τὴν ἀρχὴν τοῦ κακοῦ καὶ τολμῶ νὰ συμβουλεύσω, ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ν' ἀρχίσουμε.

Διότι εἶνε βέβαιον ὅτι ἡ ἀνατροφή καὶ ἡ μόρφωσις χωρίζει τὸν πολιτισμένον ἀπὸ τὸν ἀπολίτιστον, δηλαδή ὅτι εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν πρέπει ν' ἀποδοθῇ ἡ διαφορά τῆς τιμιότητος, τῆς ἐργατικότητος καὶ τῆς κοινωνικότητος τοῦ ἐλευθέρου πολίτου ἀπὸ τὴν προστυχία, τὴν ὑποκρισία, τὴν τεμπελιά καὶ τὴν φιλαυτία τοῦ ἀνελευθέρου.

Εἶνε δ' ἐπίσης βέβαιον ὅτι διὰ τὸ μᾶλλον ἐλεύθερον πολίτευμα, ὅπως τὸ δικό

μικς, ἔπρεπε νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι, δηλαδή καθ'ὃν χρόνον ἐτίθετο εἰς ἐνέργειαν τὸ Σύνταγμα ἔπρεπε νὰ εἴμεθα ἤδη μορφωμένοι ἐλεύθεροι πολῖται.

Συνέβη τὸ ἐναντίον, εὐρέθημεν ἀμόρφωτοι τότε καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ κακοδαιμονία. Μόνη ἄρα διόρθωσις φυσικὴ καὶ βεβαία τοῦ γενομένου σφάλματος ἀπομένει ἡ ἀνύψωσις τοῦ Λαοῦ πρὸς τὸ πολίτευμά του διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο χρειάζεται σύστημα ἐκπαιδευτικόν, σωστό, ἀληθινόν, πραγματικόν, πρακτικόν, ἐπιστημονικόν, τὸ ὅποσον θ' ἀναπτύξῃ τὴν ἀμιλλαν τῶν πολιτῶν, θὰ τοὺς συνειθίσῃ νὰ προσέχουν καὶ νὰ παρατηροῦν, θὰ τοὺς ἀνοίξῃ τὴν ὄρεξιν τῆς ἐργασίας καὶ θὰ φωτίσῃ τὸν δρόμον τῆς πραγματικότητος καὶ τῆς ἀληθείας. Κάθε ἀργοπορία μᾶς φέρει πρὸς τὴν καταστροφὴν διὰ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ πολιτεύματος. Ὁλεθρία δ' ἀργοπορία ἐφανερώθη ἡ ἐμμονὴ εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸ σημερινόν σύστημα, τὸ ὅποσον περιορίζει τοὺς Ῥωμηοὺς εἰς τὴν μελέτην κάλπικων ἐπιστημῶν καὶ εἰς τὸ ὅποσον δίνει καὶ πέρνει ὁ Σχολαστικισμός, ὅστις μᾶς ἀποκτηνώνει πανίσχυρος εἰς λέξεις, ἀλλ' ἀδύνατος εἰς Σκέψεις καὶ μᾶς μεταμορφώνει εἰς σοφῶς μωραίνοντας καὶ Λογιωτάτους ὑπερηφάνους.

Μ' ἄλλα λόγια μᾶς κάνει ἀνιάτους ἡλιθίους διότι κατὰ τὸν Helvetius «ἡ μᾶλλον ἀνιάτος τῶν μωριῶν εἶνε ἡ ἀποκτηθεῖσα μωρία».

Ἄλλ' ἐπροσπαθήσαμε νὰ φανερωθῇ ἐπὶ πλέον, ὅτι ὁ Σχολαστικισμὸς θὰ βασιλεύῃ στὸ Ῥωμέϊκο μὲ ὅποιοδῆποτε σύστημα ἐκπαιδευτικὸ ἐφόδον δὲν παραδεχοῦμε ὡς γλῶσσα μας τὴ μυθρική μας γλῶσσα.

Ἄρα ἀρχὴ καὶ ὁρος ἀπαράβατος πάσης σπονδαίας ἀποπειρας πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ παραδοχὴ τῆς ὁμιλουμένης εἰς τὴν ἐπισήμω διδασκαλίαν.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη θὰ εἶνε τὸ θανάσιμον χτύπημα ποῦ θὰ καταφέρῃ τὸ πρακτικὸ καὶ προοδευτικὸ πνεῦμα στὸν ἄτιμον Σχολαστικισμό.

Ἦπ' αὐτὸν τὸν ὅρον τὸ ὠφέλιμον καὶ ἐλεύθερον πνεῦμα θ' ἀπαλλάξῃ τὰς Γραμματισμένας τάξεις ἀπὸ τὴν Ἀδουλίαν.

Μόνον ἔτσι θ' ἀνατραφῇ ὁ Λαὸς καὶ θὰ τὸν ἀνυψώτῃ ἡ ἐκπαίδευσις πρὸς τὸ πολίτευμα τοῦ ὁποίου σήμερον δὲν εἶνε ἄξιος.

Καὶ μόνον τότε θ' ἄξιωθῇ ἡ ἐκπολιτιζομένη Ῥωμοσύνη νὰ δῇ τὸ Πανεπιστήμιόν της μὲ τὰ τέταρτα τῶν ὑπαρχόντων Φοιτητῶν, διότι τὰ λοιπὰ τρία τέταρτα θὰ ἔχουν σπεύσει πρὸς τὴ Δουλειά, πρὸς τὴ Ζωή, πρὸς τὰ πρακτικὰ ἐπαγγέλματα.

Ἴσως ἤδη κανεῖς ὅτι καὶ αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν παρὰ τὸ μέρος ἐνὸς ὥραίου δ-
νεύρου.

Τὸ παραδέχομαι, ἀλλὰ μοῦ ἀρέσει, ἓνα τέτοιο ὄνειρο, ἀφοῦ εἶνε παρήγορο κ'
εὐχάριστο.

Μὰ τάχα δὲν θὰ ὑποβάλῃ κάποιος σκέψεις εἰς ὅσους πρέπει ;

Δὲν θὰ εὔρεθον δέκα οἱ ὅποιοι θ' ἀναγνώρισουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει καὶ
κατέχει 1) ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀνεκάλυψε 2) ὅτι ἐκ πείρας ἐδιδάχθη καὶ 3) ὅτι συν-
επέρανε μελετῶν καὶ συγκρίνων τὸ νόημα τῶν βιβλίων.

Καὶ δὲν θὰ ἐμολογήσουν ὅτι οἱ Ρωμηοὶ στὰ Σχολεῖα τοὺς συνειθίζουν νὰ μα-
θαίνουν μόνον ὅσα λένε τὰ βιβλία τοὺς ἢ ἀκοῦν ἀπὸ τοῦ Δάσκαλου, καὶ ὅτι ἐπομένως
τρέπονται πρὸς τὴν ζωὴν μὲ γνώσεις ἀμφιβόλους καὶ ξένας ;

Ἄλλὰ τότε θὰ καταλήξουν στὸ τρομερὸ συμπέρασμα.

Ὁ Σχολαστικισμὸς ἐμποδίζει τὴν ἀπόκτησιν πάσης θετικῆς καὶ βεβαίας
γνώσεως εἰς τὸν Ρωμηόν· ἔνεκα δὲ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἡ Ρωμηοσύνη κατήντησεν
ἡ χώρα ὅπου ὅλοι ξεφυτρώνουν ἐφημεριδογράφοι, δικηγόροι καὶ ἀργοὶ ρήτορες πα-
τριῶται, οἱ ὅποιοι ἀναμασσοῦν γράφοντες ἢ λέγοντες μετὰ περισσῆς εὐκολίας ὅσα
φουσκωμένα λόγια ἤκουσαν ἢ ἐδιάβασαν ἀλλὰ δὲν τὰ ἐννοίωσαν.

Ἔτσι πρέπει νὰ νοιώσουμε ὅλοι τὸν Σχολαστικισμό.

Ἡ δὲ συνάισθησις τῶν κακῶν ποῦ γίνεται πρόξενος καὶ διὰ τὰ ὅποια εἶνε
ὑπεύθυνος, ὅπως καὶ ὁ πόνος διὰ τὸν Τόπον μας καὶ διὰ τὸ Μέλλον του ὡς
προετοιμάσῃ τοὺς Θέλοντας καὶ τοὺς Ἐρχομένους ν' ἀκούσουν
μαζή μου τὸν Ἑλληνικὸ Νοῦ, Δεσμώτην τοῦ Λογιωτατισμοῦ, ἀναφωνοῦντα πρὸς
τὴν Φύσιν καὶ τὴν Ἐπιστήμην.

Ὡ μητρός ἐμῆς σέβας, ὦ πάντων
αἰθὴρ κοινὸν φάος εἰλίσσων,
ἐσορᾷς μ', ὡς ἔκδικα πάσχω.

Στέφανος Ραμᾶς.